

Ümit Kurt: Hukuk ve Ermenilerin ekonomik varlığı

Posted on 15/05/2020

Osmanlı arşivlerinde Emval-i Metruke ve Tasfiye Komisyonlarına ait herhangi bir kayıt bulunmaktadır. Bu kayıtların ve söz konusu defterlerin araştırmacılara açılması, 1915-1917’de tehcir edilmek suretiyle fiziksel varlıklarının yanında maddi/ekonomik temelleri de ortadan kaldıran Osmanlı Ermenilerinin mal varlıklarına yönelik çıkartılan tüm kanun ve kararnamelerin özünün, onların Anadolu topraklarındaki izlerini silmek ve yeniden vücut bulmalarını engellemeye yönelik olduğu net olarak ortaya çıkacaktır.

Zira, hukuk, özellikle de Emval-i Metruke Kanunları, Ermenilerin ekonomik varlığını ortadan kaldırmanın, onların izlerinin Anadolu’dan silinmesinin en önemli aracı olmuştur. Cumhuriyetin en önemli kanunları arasında yer alan Emval-i Metruke kanunları alır.

Emval-i Metruke Komisyonları, 10 Haziran 1915 tarihinde yayımlanan toplam 34 madde olarak hazırlanan, esas olarak Ermenilerin geride bıraktıkları taşınır ve/veya taşınmaz mal ve mülklere nasıl el konulacağını ayrıntılı olarak düzenleyen yönetmelik uyarınca teşkil edilmiştir.

Söz konusu yönetmeliğin birinci maddesi ile, “başka yere nakli yapılan Ermenilere ait taşınmaz mal, mülk ve terk edilen araziler ile diğer hususların” idare ve yürütülmesi için “özel surette teşkil edilmiş kurullar” oluşturulacağı ilan edilir. Bu kurulların başında, Emval-i Metruke Komisyonları gelmektedir. Komisyon ve yetkileri 23 ile 34’üncü maddeler arasında düzenlenir.

Komisyonlar özel olarak tayin edilen bir başkan ile biri idare diğeri maliye memuru olmak

üzere üç kişiden oluşacaktı ve doğrudan doğruya Dahiliye Nezaretine bağlı olarak çalışacaklardır. Tehcir edilen Ermenilere ait mallar hakkındaki tüm işlemler kurulacak Emval-i Metruke Komisyonları üzerinden yürütülecektir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivlerindeki mevcut dokümanlar ışığında baktığımızda 33 Emval-i Metruke Komisyonu'nun kurulduğunu görürüz. Bu komisyonlar arşiv belgelerinde bazen 'Emval-i Metruke İdare Komisyonu' olarak da geçmektedir.

10 Haziran 1915 tarihli yönetmelikten birkaç ay sonra yine İT hükümeti tarafından 26 Eylül 1915'te bir geçici kanun ve bu geçici kanunun nasıl uygulanacağını içeren 8 Kasım 1915 tarihli bir kararname çıkartılır.

Ermeni kültürel ve ekonomik zenginliğine el koyma doğrultusunda atılan en önemli adım 26 Eylül 1915 tarihli 11 maddelik kanun ve bu kanunun nasıl uygulanacağına ilişkin 8 Kasım 1915 tarihli, 25 maddelik kararnamedir. Bu kanun ve kararname, Ermeni kültürel ve ekonomik zenginliğine el koymayı hedefleyen siyasi iktidarın, konuyu nasıl en küçük detaylarına kadar düzenlemiş olduğunu göstermektedir.

Kanun ve Kararnamede, Heyet ve Tasfiye Komisyonları adıyla farklı görevlere yönelik, iki farklı komisyonu oluşturulması (ayırım Kararname ile getirilir); bunların teşekkül şekilleri; ücretleri dahil çalışma koşulları; farklı bakanlık ve devlet daireleri ile bu komisyonlar arasındaki görev ve yetki dağılımları; Ermenilerden alacakları olanların, borçlarını alabilmek için yapacakları başvuru için gerekli belgeler; ilgili mahkemelerin safhaları; malların tasfiye sürecinde izlenecek kurallar; tutulacak farklı defterler ve nasıl tutulacakları; ilgili defter örnekleri vb. her şey ama her şey son derece ayrıntılı bir biçimde düzenlenmiştir.

Kaynak: serbestiyet.com